

**UCHWAŁA NR XXXV/787/13
RADY MIASTA KATOWICE**

z dnia 27 marca 2013 r.

w sprawie przyjęcia sprawozdania z realizacji „Powiatowego programu rozwoju pieczy zastępczej na lata 2012-2014” za 2012 rok.

Na podstawie art. 12 ust. 4 oraz art. 92 ust 1 pkt. 1 i ust.2 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2001 r. Nr 142 poz.1592 z późn. zm.) w związku z art. 180 pkt 1) ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. z 2011 r. Nr 149, poz. 887 z późn. zm.) w wykonaniu uchwały nr XX/435/12 Rady Miasta Katowice z dnia 28 marca 2012 r. w sprawie przyjęcia "Powiatowego programu pieczy zastępczej na lata 2012-2014"

**Rada Miasta Katowice
uchwała:**

§ 1. Przyjąć sprawozdanie z realizacji w 2012 roku "Powiatowego programu pieczy zastępczej na lata 2012-2014", w brzmieniu stanowiącym załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Miasta
Katowice

Jerzy Forajter

Załącznik do Uchwały Nr XXXV/787/13
Rady Miasta Katowice
z dnia 27 marca 2013 r.

SPRAWOZDANIE Z REALIZACJI

POWIATOWEGO PROGRAMU ROZWOJU PIECZY ZASTĘPCZEJ NA LATA 2012-2014

ZA ROK 2012

Zadaniem rodziny zastępczej jest zapewnienie dziecku stabilnego środowiska wychowawczego i sprawowanie pieczy zastępczej nad dzieckiem osobiście do czasu jego powrotu do rodziny pochodzenia, adopcji, usamodzielnienia lub zapewnienia opieki i wychowania w innej formie (np. w placówce edukacyjnej, resocjalizacyjnej lub w domu pomocy społecznej). W swoich działaniach rodzina zastępcza ma przede wszystkim na względzie podmiotowość dziecka oraz jego prawo do utrzymywania osobistych kontaktów z krewnymi i innymi bliskimi osobami, zaspokojenie jego potrzeb emocjonalnych, bytowych, zdrowotnych, edukacyjnych i kulturalno-rekreacyjnych.

W 2012 roku na terenie miasta Katowice zadania organizatora pieczy zastępczej realizowane były przez:

- Towarzystwo Przyjaciół Dzieci Śląski Oddział Regionalny z siedzibą w Katowicach przy ul. Pocztowej 16, realizujący zadania wynikające z art. 76 ust. 4 punkt 1-5 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej
- Stowarzyszenie Na Rzecz Rodziny i Zastępczego Rodzicielstwa „Nowy Dom” z siedzibą w Siemianowicach Śląskich przy ul. Jaworowej 2 oraz Stowarzyszenie Pomocy Dzieciom i Młodzieży „Dom Aniołów Stróżów” z siedzibą w Katowicach przy ul. Andrzeja 12a, realizujący zadania wynikające z art. 76 ust.4 punkt 1-5
- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, realizujący pozostałe zadania ustawowe.

Zadanie I

Promocja rodzinnych form pieczy zastępczej

Na stronie internetowej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej stale dostępna jest informacja dotycząca warunków, jakie należy spełnić aby ubiegać się o ustanowienie rodziną zastępczą, a ponadto osoby odwiedzające stronę internetową Ośrodka mogą uzyskać podstawową wiedzę odnośnie procesu kwalifikacyjnego kandydatów na rodziny zastępcze, rodzajów rodzin zastępczych oraz świadczeń na rzecz rodzin zastępczych i dzieci w tych rodzinach umieszczonych.

W 2012 roku prowadzone były następujące działania mające na celu zainteresowanie społeczności lokalnej sprawowaniem pieczy zastępczej nad dziećmi:

- rozprowadzenie plakatów promujących rodzicielstwo zastępcze, w tym w środkach komunikacji miejskiej (organizacje pozarządowe)
- artykuły prasowe (organizacje pozarządowe)
- konferencję prasową z udziałem dziennikarzy radiowych (organizacje pozarządowe)
- udział konsultanta MOPS w audycji radiowej nadawanej na żywo z okazji dnia zastępczego rodzicielstwa
- wypowiedź konsultanta MOPS dla telewizji TVS na temat warunków ustawowych dla kandydatów na rodziny zastępcze

Zadanie II

Szkolenie i kwalifikacja kandydatów

Kandydaci spełniający podstawowe warunki ustawowe, co zostało potwierdzone w formie analizy sporządzanej przez koordynatorów pieczy zastępczej, są następnie kierowani do udziału w szkoleniu.

W 2012 roku koordynatorzy przeprowadzili analizę sytuacji osobistej, rodzinnej i majątkowej 47 rodzin deklarujących wolę ubiegania się o ustanowienie rodziną zastępczą, w tym 19 rodzin nie spełniało warunków ustawowych i nie zostały one skierowane na szkolenie.

W 2012 roku szkolenia dla kandydatów na rodziny zastępcze prowadzone były przez:

- Towarzystwo Przyjaciół Dzieci według autorskiego programu szkolenia „Program szkoleń dla rodzin zastępczych”, zatwierdzonego decyzją Ministra Polityki Społecznej z dnia 21 października 2004 r.
- Stowarzyszenie Na Rzecz Rodziny i Zastępczego Rodzicielstwa „Nowy Dom” wspólnie ze Stowarzyszeniem Pomocy Dzieciom i Młodzieży „Dom Aniołów Stróżów” według autorskiego programu Stowarzyszenia na Rzecz Rodziny i Zastępczego Rodzicielstwa „Nowy Dom”, zatwierdzonego decyzją Ministra Polityki Społecznej z dnia 24 czerwca 2010 r.

Organizator szkolenia	Kandydaci na rodziny zastępcze spokrewnione	Kandydaci na rodziny zastępcze niezawodowe	Kandydaci na rodziny zastępcze zawodowe
TPD	37	14	0
Nowy Dom wspólnie z Domem Aniołów Stróżów	0	0	0
Łącznie	37	14	0

Na wniosek kandydatów wydawane jest zaświadczenie kwalifikacyjne, potwierdzające zarówno spełnianie podstawowych warunków ustawowych jak również ukończenie szkolenia. W 2012 roku nie wpłynął żaden wniosek o wydanie zaświadczenia.

Ponadto funkcjonujące rodziny zastępcze miały możliwość przystąpienia do programów szkoleniowych, podnoszących ich wiedzę i kwalifikacje oraz zapobiegających wypaleniu.

Centrum Poradnictwa Specjalistycznego, Metodyki i Strategii Sekcja Psychologiczno – Pedagogiczna w ramach wsparcia rodziny realizowało programy wspierające dla rodzin zastępczych oraz wychowanków przebywających w tych rodzinach.

Program „Rodziny zastępcze”

Adresatami programu były rodziny zastępcze spokrewnione i niezawodowe, w których występowały problemy opiekuńczo – wychowawcze oraz problemy w relacji wychowankowie – opiekunowie. Rodzice zastępczy mieli potrzebę uzyskiwania wsparcia psychologicznego i edukacji psychologicznej związanej ze specyfiką wychowywania dzieci w rodzinie zastępczej. W funkcjonowaniu tych dzieci zauważane były głównie problemy emocjonalne (np.: nadmierne zamykanie się w sobie, nieśmiałość, zachowania agresywne), a także problemy z zachowaniem na terenie szkoły i/lub w rodzinie.

Celem programu było:

- Pogłębienie diagnozy sytuacji rodziny.
- Wsparcie rodziców zastępczych w radzeniu sobie z problemami z dzieckiem, a w efekcie zbudowanie sieci wsparcia.
- Wzrost kompetencji i umiejętności wychowawczych rodziców zastępczych.

Liczba uczestników programu w 2012 r.	15
Liczba spotkań grupowych w 2012 r.	11
Liczba godzin programu w 2012 r.	20,5

Program „Razem łatwiej”

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w okresie od lipca do grudnia 2012 roku realizował projekt „Razem łatwiej” dla rodzin zastępczych niezawodowych, spokrewnionych i wychowanków tych rodzin, który otrzymał dofinansowanie z Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej. Projekt realizowany był w ramach Resortowego programu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej na rok 2012 „Szkolenia rodzin zastępczych, osób prowadzących rodzinne domy dziecka oraz dyrektorów placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego”. Celem projektu było wsparcie rodzin zastępczych niezawodowych, spokrewnionych i wychowanków w nich umieszczonych. W ramach programu zorganizowany został cykl szkoleń dla rodziców zastępczych niezawodowych, rodziców zastępczych spokrewnionych i wychowanków tych rodzin. Spotkania umożliwiły rodzicom zastępczym rozwój nabytych w trakcie szkolenia przygotowawczego kompetencji i

umiejętności opiekuńczo – wychowawczych, ponadto rodziny miały możliwość wymienić doświadczenia nabyte w opiece nad dziećmi, a także mogły skonfrontować je z wiedzą teoretyczną. Spotkania dla wychowanków rodzin zastępczych uczestniczących w projekcie miały na celu zintegrować grupę, pomóc w nawiązywaniu kontaktów rówieśniczych, a także odnaleźć się w zaistniałej sytuacji rodzinnej. Przeprowadzono szkolenia obejmujące po 10 spotkań szkoleniowych, których odbiorcami były rodziny zastępcze niezawodowe i spokrewnione oraz wychowankowie przebywający w tych rodzinach.

Łącznie w projekcie wzięło udział 8 rodzin zastępczych niezawodowych, 10 rodzin zastępczych spokrewnionych oraz 14 wychowanków rodzin zastępczych.

Całkowita wartość projektu: 27 429,02 zł

Kwota dofinansowania z MPiPS: 13 500 zł

Środki własne: 13 929,02 zł

Centrum Poradnictwa Specjalistycznego, Metodyki i Strategii Sekcja Psychologiczno – Pedagogiczna w związku z potrzebą wyrażoną przez uczestników programu „Razem łatwiej” zorganizowało spotkania grupy wsparcia w/w grup rodziców zastępczych, które odbywają się z częstotliwością jednego spotkania w miesiącu po 2 godziny dla każdej z grup, począwszy od stycznia 2013 roku. Spotkania w ramach grupy wsparcia odbywają się w salach szkoleniowych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach.

Zadanie III

Prowadzenie rejestru danych o osobach zakwalifikowanych oraz pełniących funkcję rodziny zastępczej

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej na bieżąco gromadzi, aktualizuje i uzupełnia dane w rejestrach. Zgromadzone dane przekazywane są do sądu rodzinnego.

Osoby zakwalifikowane do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, niezawodowej lub do prowadzenia rodzinnego domu dziecka	Osoby pełniące funkcję rodziny zastępczej zawodowej	Osoby pełniące funkcję rodziny zastępczej niezawodowej
3	10	93

Zadanie IV

Przygotowanie rodziny zastępczej na przyjęcie dziecka

Osoby i rodziny, które postanowieniem sądu rodzinnego zostały ustanowione rodziną zastępczą, obejmuje się wsparciem i pomocą koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej. W 2012 roku Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej zatrudnił 7 koordynatorów, którzy współpracowali z 153 nowopowstałymi rodzinami zastępczymi spokrewnionymi i niezawodowymi, posiadającymi staż poniżej trzech lat sprawowania pieczy zastępczej.

W 2012r. ustanowionych przez sąd zostało 42 nowych rodzin zastępczych. Liczba dzieci w nich umieszczonych wyniosła łącznie 55.

Zarówno rodzinom zastępczym, jak i rodzicom naturalnym dzieci oferowana jest praca socjalna w Terenowych Punktach Pomocy Społecznej, specjalistyczne poradnictwo, w tym prawne, psychologiczne i pedagogiczne w Centrum Poradnictwa Specjalistycznego. Rodziny informowane są o działających organizacjach i stowarzyszeniach pozarządowych. Centrum Poradnictwa Specjalistycznego realizuje poradnictwo indywidualne oraz grupowe dla rodzin z problemami opiekuńczo - wychowawczymi.

Ponadto rodziny zastępcze korzystają z następujących świadczeń pieniężnych:

liczba rodzin zastępczych	ogółem narastająco
	403
w tym:	
▪ spokrewnione	270
▪ niezawodowe, zawodowe	133
liczba dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych	595
w tym:	
▪ w rodzinach spokrewnionych	355
▪ w rodzinach niezawodowych, zawodowych	240

	Łączna wartość (w zł)
Jednorazowe świadczenie na pokrycie wydatków związanych z potrzebami przyjmowanego dziecka	32 921,35
Świadczenie na pokrycie kosztów utrzymania dziecka w rodzinie zastępczej	4 944 409,93
Dofinansowanie do wypoczynku poza miejscem zamieszkania dla dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych	101 179,39*

* z pomocy w formie dofinansowania do wypoczynku skorzystało 141 dzieci z rodzin zastępczych

Zadanie V

Rozwój sieci zawodowych rodzin zastępczych

Z zawodowymi rodzinami zastępczymi zawiera się umowy o pełnienie tej funkcji. Na podstawie umów wypłacane jest wynagrodzenie miesięczne, a okres sprawowania funkcji zawodowej rodziny zastępczej zaliczany jest do stażu pracy niezbędnego do uprawnień emerytalnych.

W 2012 roku nie zawarto nowych umów o pełnienie zadań zawodowej rodziny zastępczej, jak również nie przyjęto zgłoszenia kandydatów deklarujących wolę podjęcia funkcji zawodowej rodziny zastępczej.

Porównanie kosztów pobytu dziecka w placówkach opiekuńczo-wychowawczych i zawodowych rodzinach zastępczych wg wydatków za 2012 r.

	Dom Dziecka „Tęcza”	Dom Dziecka „Stanica”	Dom Dziecka „Zakątek”	Pogotowie rodzinne	Rodzina wielodzietna	Rodzina specjalistyczna
Średni miesięczny koszt pobytu	4 550,48	4 278,44	4 412,95	2 210,65	2 190,43	4 709,51

W pogotowiu rodzinnym dziecko może zostać umieszczone na czas trwania sprawy opiekuńczej w sądzie - na podstawie tymczasowego postanowienia sądu. W przypadku pozostawionych przez matki noworodków,

pogotowia rodzinne odbierają dzieci ze szpitala osobiście na podstawie tymczasowego postanowienia sądu i skierowania Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej. Pogotowie rodzinne ma ponadto obowiązek przyjęcia dziecka doprowadzonego przez policję (często w godzinach wieczornych lub nocnych). Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej każdorazowo zawiadamia sąd o umieszczeniu dziecka w pogotowiu rodzinnym. Dzieci z uregulowaną sytuacją prawną (rodzice zrzekli się prawa do wychowania własnego dziecka lub zostali pozbawieni władzy rodzicielskiej) są zgłaszane do ośrodków adopcyjno-opiekuńczych w celu poszukiwania odpowiednich rodzin adopcyjnych.

Niezwłocznie po przyjęciu dziecka pogotowie rodzinne ma za zadanie uzyskać pełną diagnozę jego stanu zdrowia i rozwoju, a następnie dołożyć wszelkich starań, aby sytuacja zdrowotna i rozwojowa dziecka uległa poprawie. W tym celu odbywa się z dzieckiem wizytę u lekarza pediatry, który kieruje na specjalistyczne badania, zależnie od potrzeb danego dziecka. Po wykonaniu wszystkich badań, pogotowie rodzinne realizuje zalecenia w zakresie leczenia, rehabilitacji i ewentualnej terapii dziecka. Ważnym elementem współpracy pogotowia rodzinnego ze służbą zdrowia jest ustalenie indywidualnego planu szczepień ochronnych w przypadku dzieci, których rodzice nie zadbali o szczepienia, co zdarza się bardzo często.

Dla ułatwienia pogotowiom rodzinnym kontaktów z poradniami specjalistycznymi, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej kontynuował współpracę z:

- 1) Górnośląskim Centrum Zdrowia Dziecka ul. Medyków
- 2) Wojewódzkim Zespołem Ochrony Zdrowia Matki, Dziecka i Młodzieży ul. Powstańców
- 3) Specjalistyczną Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną ul. Sokolska
- 4) Specjalistyczną Poradnią Rodzinną ul. Okrzei
- 5) Centrum Opieki nad Dzieckiem Niepełnosprawnym ul. Ułańska
- 6) Ośrodkiem rehabilitacyjno-Oświatowym Dziennego Pobytu Dla Dzieci Niepełnosprawnych ul. Radockiego
- 7) Ośrodkiem Rehabilitacyjno-Edukacyjno-Wychowawczym ul. Gościnną
- 8) Niepubliczną Poradnią NEUROMED ul. Łabędzia
- 9) Niepublicznym Zakładem Opieki Zdrowotnej „Genom” w Rudzie Śląskiej
- 10) Kliniką Dziecięcą w Zabrze
- 11) Kliniką Dziecięcą w Chorzowie
- 12) Pracownią Psychoprofilaktyczną M. Kleckiej w Łędzinach
- 13) Regionalną Fundacją Niewidomych w Chorzowie
- 14) innymi placówkami służby zdrowia zarówno w Katowicach, jak i w miastach ościennych

Zawodowe rodziny zastępcze wielodzietne sprawują długookresową opiekę zastępczą nad dziećmi zdrowymi i niezdemoralizowanymi. Taka forma pieczy zastępczej jest najbardziej korzystnym rozwiązaniem przede wszystkim dla wielodzietnych rodzeństw, które z powodu różnicy wieku nie miałyby szansy na wspólny pobyt w jednej placówce opiekuńczo-wychowawczej. W 2012 r. na terenie Katowic funkcjonowały 3 rodziny zawodowe wielodzietne, które pełniły pieczę nad 13 dziećmi (5 rodzeństw).

Zawodowe rodziny zastępcze specjalistyczne świadczą całodobową opiekę, wychowanie i pielęgnację dzieci chorych, niepełnosprawnych lub niedostosowanych społecznie, wymagających specyficznych oddziaływań opiekuńczo-wychowawczych. W Katowicach działają dwie zawodowe rodziny zastępcze specjalistyczne, w tym jedna dla dziecka wymagającego długotrwałego leczenia specjalistycznego i wielokrotnie powtarzanych zabiegów chirurgicznych. Druga zawodowa rodzina zastępcza specjalistyczna opiekuje się dziećmi ze zdiagnozowanym głębokim zespołem FAS (alkoholowy zespół płodowy).

Dzieci przyjęte do zawodowych rodzin zastępczych w roku 2012

liczba dzieci przebywających w zawodowych rodzinach zastępczych (narastająco)		100% = 87 dzieci
0-11 mies.	43	49%
12-23 mies.	17	20%
do 3 lat	10	11%
do 4 lat	6	7%
do 5 lat	0	0
dzieci starsze	11	13%

Dzieci zwolnione z zawodowych rodzin zastępczych w roku 2012

liczba dzieci zwolnionych z zawodowych rodzin zastępczych (narastająco)		100% = 51 dzieci
powrót do rodziny naturalnej	7	14%
adopcja	21	41%
rodzina zastępcza	3	5%
placówka opiek-wych	10	20%
Inne, np. zakład leczniczo-opiekuńczy	10	20%

Na dzień 31 grudnia 2012 r. w zawodowych rodzinach zastępczych przebywało 36 dzieci, w tym:

- w pogotowiacz rodzinnych 20
- w zawodowych rodzinach zastępczych wielodzietnych 13
- w zawodowych rodzinach zastępczych specjalistycznych 3

Zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, dzieci poniżej wieku szkolnego nie powinny być umieszczane w instytucjonalnych formach pieczy zastępczej. Istnieje zatem pilna konieczność pozyskiwania kolejnych kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej niezawodowej oraz zawodowej. Ponadto zasadnym jest rozeznanie w 2013 roku możliwości przyjęcia kolejnych dzieci przez obecnie funkcjonujące niezawodowe rodziny zastępcze, ponieważ miejsca w zawodowych rodzinach zastępczych są wykorzystywane w całości.

W okresie pobytu w zawodowej rodzinie zastępczej dziecku zapewnia się nie tylko ustabilizowane życie rodzinne i zaspokojenie jego podstawowych potrzeb. Poszanowanie prawa dziecka do utrzymania więzi z rodziną pochodzenia przejawia się ustaleniem terminarza odwiedzin rodziców, rodzeństwa bądź dziadków. Zależnie od dalszych losów dziecka, zawodowe rodziny zastępcze przyjmują wizyty kandydatów na rodziny adopcyjne i zastępcze.

Przypadki pozostawienia noworodka zgłaszane są do MOPS bezpośrednio przez szpitale. Ośrodek wnioskuje do sądu o pilne wydanie postanowienia o umieszczeniu noworodka w pogotowiu rodzinnym oraz zgłasza sytuację do jednego z dwóch ośrodków adopcyjnych działających na terenie Katowic. Matka dziecka objęta zostaje pomocą psychologiczną przez pracowników ośrodka adopcyjnego. W przypadku podtrzymania przez matkę decyzji o pozostawieniu dziecka, udzielana jest jej pomoc w załatwieniu formalności związanych ze zrzeczeniem się praw rodzicielskich.

Zadanie VI

Ocena sytuacji dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej oraz rodzin zastępczych

Ocena sytuacji dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej

Liczba wniosków o uregulowanie sytuacji prawnej dziecka	Liczba wniosków o powrót dziecka do rodziny pochodzenia	Liczba wniosków o zmianę formy pieczy zastępczej nad dzieckiem (inna rodzina zastępcza, placówka opiekuńczo-wychowawcza)	Liczba wniosków o umieszczenie dziecka w placówkach oświatowych, resocjalizacyjnych, domach pomocy społecznej, zakładach opiekuńczo-leczniczych	inne
0	7	14	3	Zgłoszono do ośrodka adopcyjnego 94 dzieci, z czego żadne dziecko nie zostało zakwalifikowane do adopcji

W pozostałych przypadkach dalszy pobyt dziecka w pieczy zastępczej jest zasadny.

Ocena rodziny zastępczej

W 2012 roku 20 rodzin uzyskało oceny negatywne. W 12 przypadkach złożono wnioski o rozwiązanie rodziny zastępczej i zapewnienie dzieciom pieczy zastępczej w innej formie.

Oceny zawodowych rodzin zastępczych w celu przedłużenia umowy.

W 2012 roku dokonano oceny 10 zawodowych rodzin zastępczych, z czego wszystkie rodziny uzyskały oceny pozytywne i zawarto z nimi umowy. Z powodu zaawansowanego wieku jednej z zawodowych rodzin zastępczych, umowę zawarto do czasu adopcji dziecka w tej rodzinie przebywającego.

Zawodowe rodziny zastępcze w 2012 roku korzystały ze wsparcia finansowego zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej w postaci:

- świadczeń na pokrycie niezbędnych potrzeb przyjmowanego dziecka
- świadczeń na pokrycie kosztów utrzymania dziecka
- dodatku na dziecko niepełnosprawne
- dofinansowania do wypoczynku poza miejscem zamieszkania
- dofinansowania do kosztów utrzymania lokalu mieszkalnego
- dofinansowania kosztów niezbędnego remontu mieszkania.